

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 22 december 2017

Mål nr

B 2787-16

PARTER

Klagande

FN

Ombud och offentlig försvarare: Advokat JN

Motpart

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Förverkande

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2016-05-12 i mål B 5280-15

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att rätten till domännamn utgör egendom som kan förverkas på det sätt som hovrätten har funnit.

Högsta domstolen meddelar inte prövningstillstånd i målet i övrigt. Hovrättens dom står därmed fast.

JN ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av FN i Högsta domstolen med 33 072 kr. Av beloppet avser 26 458 kr arbete och 6 614 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

FN har yrkat att förverkandeyrkandet ska lämnas utan bifall.

Riksåklagaren har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i frågan om rätten till domännamn alls kan vara föremål för förverkande på det sätt som hovrätten har funnit och har förklarat frågan om prövningstillstånd i målet i övrigt vilande.

Post- och telestyrelsen har avgett yttrande.

DOMSKÄL

Vad målet avser

1. Frågan i målet är om rätten till ett domännamn på internet utgör egendom som kan förverkas enligt 53 a § andra stycket lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Bakgrund

2. Webbplatsen The Pirate Bay har använts för olovlig fildelning av upphovsrättsligt skyddade verk. Ett antal personer som varit delaktiga i verksamheten, bl.a. FN, dömdes 2010 för medhjälp till brott mot upphovsrättslagen, begångna 2005 och 2006 (se RH 2013:27). Enligt åklagaren har den brottsliga verksamheten på webbplatsen därefter fortsatt, och förundersökning pågår rörande denna brottslighet.

3. Åklagaren yrkade i tingsrätten att rätten till domännamnen *piratebay.se* och *thepiratebay.se* skulle förverkas hos FN i hans egenskap av registrerad och/eller faktisk innehavare av domännamnen. Som grund för yrkandet anförde åklagaren att domännamnen sedan 2009 hade använts och alltjämt användes som hjälpmedel vid brott mot upphovsrättslagen eller medhjälp till sådana brott. Förverkande kunde därför ske med stöd av 53 a § andra stycket upphovsrättslagen eller 36 kap. 3 § 1 brottsbalken.

4. Tingsrätten, som fann att förverkande enligt brottsbalken inte kunde ske, biföll yrkandet med stöd av förverkandebestämmelsen i upphovsrättslagen. Hovrätten har kommit till samma slutsats och har fastställt tingsrättens domslut.

Den rättsliga regleringen

5. I 53 a § upphovsrättslagen ges regler om förverkande av egendom. Enligt andra stycket kan egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt samma lag förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl.

6. Bestämmelsen i 53 a § andra stycket upphovsrättslagen infördes 2005 som en följd av bl.a. EU:s rambeslut om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott.¹ Samtidigt ändrades bestämmelserna i 36 kap. brottsbalken och ett stort antal specialstraffrättsliga regler, bl.a. för att skapa större enhetlighet när det gäller begreppsanvändningen vid förverkande. Bestämmelserna ska tolkas i överensstämmelse med rambeslutet.

7. Egendomsbegreppet är centralt i förverkandelagstiftningen. Med egendom förstås vanligen förmögenhetstillgångar av alla slag, inklusive olika typer av rättigheter. Att egendomen rent faktiskt betingar ett värde är inget krav. Den ska dock vara av sådan beskaffenhet att den kan tillhöra någon, dvs. det ska röra sig om något som är föremål för någons rätt. Det kan vara äganderätt, nyttjanderätt eller annan rättighet. (Se t.ex. Gustaf Almkvist, Förverkande av egendom, 2014, s. 45 f. och Nils-Olof Berggren m.fl., Brottsbalken m.m., suppl. 9, juli 2016, BrB 36 kap. s. 11). I rambeslutet definieras egendom som all slags egendom, materiell eller immateriell, lös eller fast egendom, samt juridiska handlingar eller urkunder som styrker äganderätt eller annan rätt till sådan egendom (artikel 1 andra strecksatsen).

8. Hjälpmedel är enligt rambeslutet all slags egendom som på något sätt, helt eller delvis, använts eller varit avsedd att användas för att begå brottslig gärning eller brottsliga gärningar (artikel 1 tredje strecksatsen). I förarbetena

---

¹ Rådets rambeslut 2005/212/RIF av den 24 februari 2005 om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott.

till bestämmelsen i upphovsrättslagen uttalas att i princip avses med hjälpmedel detsamma som i 36 kap. 2 § brottsbalken (se prop. 2004/05:135 s. 169). Det finns inte något krav på att egendomen ska vara av viss karaktär för att kunna utgöra hjälpmedel vid brott. Det krävs inte att hjälpmedlet är en förutsättning för att ett brott ska kunna komma till stånd och inte heller att hjälpmedlet är särskilt konstruerat eller annars särskilt lämpat att användas just för brott. Som exempel på vad som kan utgöra hjälpmedel vid brott har framhållits i huvudsak olika fysiska föremål, t.ex. apparater, transportredskap, datorer, fototeknisk utrustning samt inspelnings- och kopieringsutrustning.

9. Av intresse i detta sammanhang är också bestämmelsen i 23 kap. 2 § brottsbalken. Denna reglerar när befattning med hjälpmedel kan utgöra förberedelse till brott. I förarbetena framhålls att även immateriella objekt som t.ex. datavirus och programvara kan utgöra hjälpmedel (se prop. 2000/01:85 s. 40 ff. och 49 f.).

Utgör rätten till domännamn egendom?

10. Den första frågan att bedöma är om rätten till ett domännamn kan anses utgöra egendom i den mening som avses i bestämmelsen i 53 a § andra stycket upphovsrättslagen. Åklagaren har hävdat att ett domännamn utgör sådan egendom, medan FN har invänt att namnet endast är en adressuppgift.

11. Domännamn är i huvudsak oreglerade i svensk rätt. De regelverk som finns är övervägande privaträttsliga och internationella. Ingen enskild stat har självständigt lagstiftat på området. I Sverige administreras domännamn med toppdomänen .se av Stiftelsen för Internetinfrastruktur (IIS), som står under tillsyn av Post- och telestyrelsen. Den som registrerar ett domännamn hos IIS får en ensamrätt till detta. Rätten till ett domännamn kan vara föremål för särskild tvistlösning och för talan om bättre rätt. Något sanktionssystem som

skyddar ensamrätten motsvarande det som gäller inom t.ex. varumärkesrätten finns dock inte. Ensamrätten gäller endast domännamnet, och registreringen medför inte någon ensamrätt till att använda namnet i annat sammanhang.

12. Ett domännamn kan överlåtas. Det förekommer handel med domännamn, och ett domännamn kan ha ett betydande ekonomiskt värde.

13. Europadomstolen har uttalat att rätten till domännamn är en sådan rätt till egendom som skyddas av artikel 1 i första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (se *Paeffgen GmbH v. Germany*, dec., nos. 25379/04, 21688/05, 21722/05 and 21770/05, 18 September 2007). Europadomstolen framhöll i avgörandet att begreppet egendom enligt nämnda artikel inte är begränsat till fysisk egendom och att det, vid tillgångar som inte är fysiska, är av betydelse om innehavet ger upphov till några ekonomiska rättigheter och således har ett ekonomiskt värde. Ensamrätten till ett domännamn ansågs, med hänsyn till att den bl.a. kunde ge upphov till reklamintäkter samt kunde säljas, ha ett ekonomiskt värde och utgjorde därmed egendom i bestämmelsens mening.

14. I dansk och norsk rättspraxis förekommer beslag av domännamn (se beträffande Danmark Knud Wallberg, *Recent Developments in Domain Name Law and Practice under the .dk Top Level Domain*, NIR 2017/1 s. 39 f. och beträffande Norge ett avgörande av Høyesteretts ankeutvalg i mål HR-2009-1692 U – Rt 2009-1011, där domstolen uttalade att domännamn kan konfiskeras). Även i USA beslagtas och förverkas regelbundet domännamn till webbplatser där piratkopierade produkter säljs (se Malin Edmar, *Internet-publicering och sociala medier*, 5 uppl. 2015, s. 98).

15. I den juridiska litteraturen är den dominerande uppfattningen att ett domännamn utgör någon form av egendom (se bl.a. Ulf Maunsbach, Kan domännamn utgöra domsrättsgrundande egendom?, NIR 2002/4, s. 357 ff., Tobias Edvardsson, Domännamnstvister, 2015, s. 33 f. och 80 ff., Malin Edmar, a.a. s. 95 ff. samt Malin Forsman (numera Edmar) och Jeanette Söderlund Sause, Domännamn. Strategier och juridiska överväganden, 2014, s. 39 f.; jfr Ulf Bernitz m.fl., Immaterialrätt och otillbörlig konkurrens, 14 uppl. 2017, s. 324 ff.).

16. Det står alltså klart att rätten till ett domännamn är en ensamrätt, att ett domännamn kan vara en tillgång med ett ekonomiskt värde, att ett domännamn kan överlåtas och att ett domännamn i vissa avseenden fyller en funktion som liknar den som ett näringskännetecken har. Starka skäl talar således för att ett domännamn kan anses vara en rättighet av ett sådant slag som utgör egendom. En sådan bedömning ligger även i linje med internationell rättspraxis. Mot den angivna bakgrunden måste slutsatsen bli att rätten till ett domännamn är egendom i den mening som avses i 53 a § andra stycket upphovsrättslagen.

Kan domännamn betraktas som hjälpmedel vid brott mot upphovsrättslagen?

17. Av rambeslutet 2005/212/RIF och av förarbetena till förverkandebestämmelsen framgår att hjälpmedelsbegreppet inte är begränsat till fysisk egendom och att hjälpmedlet inte behöver vara särskilt konstruerat eller särskilt lämpat för att användas för brott (se p. 8). Det föreligger alltså inte något principiellt hinder mot att betrakta ett domännamn som hjälpmedel vid brott mot upphovsrättslagen. Såsom prövningstillståndet är utformat saknas det anledning pröva om domännamnen i detta fall har utgjort sådana hjälpmedel.

Slutsats

18. Frågan i prövningstillståndet ska därför besvaras på så sätt att rätten till domännamn utgör egendom som kan förverkas på det sätt som hovrätten har funnit.

19. Det saknas skäl att meddela prövningstillstånd i målet i övrigt. Hovrättens dom står därmed fast.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ella Nyström, Agneta Bäcklund, Lars Edlund (referent), Petter Asp och Malin Bonthron
Föredragande justitiesekreterare: Karin Annikas Persson